

Tentoonstelling *Ensembles* belicht unieke band tussen vakmanschap en architectuur

De vakman en de architect als twee handen op één buik

Na de gesmaakte Vlaamse bijdrage rond ‘vakmanschap’ in het Belgisch paviljoen op de Architectuurbiënnale van Venetië krijgt de stielman dit najaar ook een plek in deSingel. Met de tentoonstelling *Ensembles. Architectuur en ambacht* geven het Vlaams Architectuurinstituut (VAi) en het Architectuurarchief van de Provincie Antwerpen (APA) een kijk op wat ambacht en vakmanschap betekenen voor architecten van gisteren én vandaag.

‘Vakmanschap’, ‘ambacht’ en ‘maken’ zijn in de creatieve sector en ver daarbuiten buzzwords geworden. Handwerk, repair cafés, allerhande doe-het-zelfboeken, ze zijn helemaal terug. Tegelijk geldt het aanleren van een stiel meer dan ooit als een geloofwaardig antwoord op de problematiek van ongeschoolde jongeren in steden. *Ensembles* gaat op zoek naar hoe architecten in deze vakmannen partners vinden om samen goede architectuur te maken.

Bibliotheek in Burundi, gebouwd met lokale materialen © BCarchitects&studies

PERSBERICHT

Ook prefab beton is het resultaat van vakmanschap

De intense samenwerking tussen de architect en de vakman, maar ook het gebruik van traditionele technieken en lokale materialen en het doorgeven van kennis, leiden tot nieuwe inzichten en nieuwe manieren van bouwen. In projecten waarbij de interactie tussen ontwerper en uitvoerder cruciaal is, komen niet alleen de voor de hand liggende bouwmaterialen als hout en baksteen aan bod, maar zien we ook metaal en beton opduiken. Hoe verloopt bijvoorbeeld de zoektocht naar de perfecte lasnaad voor een zuil in een publiek gebouw in Gent? Of wat heeft prefab beton met vakmanschap en skill te maken?

“Het maken van prefabbeton is een mooi voorbeeld van hoe vakmanschap in het hedendaagse bouwen niet altijd even zichtbaar is, maar wel nog steeds de basis vormt van het bouwproces.”

Bart Tritsmans, curator **Ensembles**

Een van de twee curatoren van *Ensembles* Bart Tritsmans: “Het maken van prefabbeton is een mooi voorbeeld van hoe vakmanschap in het hedendaagse bouwen niet altijd even zichtbaar is, maar wel nog steeds de basis vormt van het bouwproces. Aan het maken van zo’n prefab element ligt veel meer ambacht ten grondslag dan het resultaat doet vermoeden. Eerst worden er door een mallenmaker gespiegelde 3D-tekeningen gemaakt. Die leiden tot prachtige, complexe tekeningen op hout. Vervolgens wordt een mal gemaakt met een zeer hoge mate van precisie. Deze mal, waarin het beton wordt gegoten, ziet er vaak uit als een perfect afgewerkte houten sculptuur.”

Transformatie van een leegstaand gebouw in Prishtina (Kosovo) tot een ruimte voor de gemeenschap, een samenwerking tussen Toestand (BE), InfoQuartier Mâche (CH) & Prishtina Architecture Week (KS)

PERSBERICHT

Vakmanschap als sleutel voor sociale cohesie

Naast de focus op het materiële aspect van de samenwerking tussen vakman en architect kijkt *Ensembles* ook naar de sociaalmaatschappelijke impact van de vernieuwde aandacht voor het ambacht in de architectuur. “Het herintroduceren van vakmanschap in de stedelijke omgeving leidt tot het versterken van lokale kennis en expertise in het veld van de architectuur en het bouwen” verduidelijkt curator Christoph Grafe. “Het grote aantal werkloze jongeren in de steden kunnen door het leren van een ambacht en de opwaardering van vakmanschap een nieuwe richting in hun leven vinden en het gebrek aan vakmensen in de stedelijke omgeving opvangen.”

“Het herintroduceren van vakmanschap in de stedelijke omgeving leidt tot het versterken van lokale kennis en expertise in het veld van de architectuur en het bouwen”

Christoph Grafe , curator **Ensembles**

Projecten van verschillende Vlaamse en internationale bureaus tonen het belang van vakmanschap voor de toekomst van de architectuur. Onder andere BC Architects and Studios, Gafpa, MUF, 6A, Patrick Bouchain tonen wat samen bouwen teweeg kan brengen in een gemeenschap.

Vakmanschap van alle tijden

Het verdwijnen van het Ancien Régime luidde mee het einde in van het eeuwenoude systeem van gilden en ambachten. De Industriële Revolutie bracht evenwel bewegingen op gang die terugkeken naar de pre-industriële hoogdagen. Zowel internationaal als in België werden handwerk, vakmanschap en ‘eerlijk’ materiaalgebruik om uiteenlopende redenen en op diverse manieren gevierd: in de neogotiek, de Arts en Crafts Movement, in de art nouveau, in de baksteenarchitectuur van het interbellum, in de eerste experimenten met ‘moderne’ materialen zoals staal en beton, in de bewonersprotesten en inspraakbewegingen van de jaren 1970.

De hedendaagse ensembles, ontmoetingen of samenwerkingen tussen architect en vakman gaan in de tentoonstelling in dialoog met historische voorbeelden. De curatoren putten hiervoor uit de collectie van het Architectuurarchief van de Provincie Antwerpen met stukken die de evolutie van het vakmanschap in de architectuur schetsen.

De combinatie van de historische casussen en actuele projecten maakt van *Ensembles* een allround-tentoonstelling. Adembenemende werffoto’s van de staalconstructie van de Boerentoren vinden een plek naast academietekeningen van architectuurstudenten met houtconstructies, dakgebintes, schrijn- en timmerwerk, baksteenverbanden en smeedwerk, een geveltekening van het Liberaal Volkshuis in Antwerpen waaraan een groep architecten en toegepaste kunstenaars intensief samenwerkten, een vakkundig vormgegeven smeedijzeren kapiteel uit Horta’s betreunde Brusselse Volkshuis, beelden van de samenwerking van een buurt aan ‘het pleintje’ in het Mechelse begijnhof in 1975. “Ensembles toont dat vakmanschap en traditionele kennis en vaardigheden uit het verleden in nieuwe samenwerkingsverbanden leiden tot innovatie in de architectuur” aldus Tritsmans. Als voorbeeld wijst hij op twee levensgrote objecten in de tentoonstelling: “Het ene is een smeedijzeren kapiteel uit het Brusselse volkshuis van Victor Horta uit 1896-1899, het andere een indrukwekkende stalen

PERSBERICHT

verbindingsknoop uit de Waalse Krook in Gent, een project van architectenbureau Coussée en Goris. Samen tonen ze hoe vakmanschap architectuur blijvend beïnvloedt.”

Vakmannen werken aan het staalskelet van de Boerentoren © Architectuurarchief van de provincie Antwerpen

De tentoonstelling *Ensembles. Architectuur en ambacht* is na *Het Huis. De Mentor. Het Archief. Christian Kieckens* (voorjaar 2016) de tweede volwaardige samenwerking tussen het Vlaams Architectuurinstituut (VAi) en het Architectuurarchief van de Provincie Antwerpen (APA). Ze maakt deel uit van het traject waarin VAi en APA zullen samensmelten tot een nieuw instituut voor architectuur van verleden, heden en toekomst.

➔ **[Installatie / Textielontwerpster Nathalie Van der Massen en het archief Bataille & ibens](#)**

In het verlengde van de tentoonstelling *Ensembles* toont het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven het resultaat van een ontwerp oefening: textielontwerpster Nathalie Van Der Massen liet zich inspireren door het archief van Bataille & ibens en stelt haar ontwerp tentoon in de VAi-vitrine.

[DOWNLOAD HIER DE PERSBEELDEN](#)

Colofon

organisatie Vlaams Architectuurinstituut, deSingel Internationale Kunstcampus en het Architectuurarchief van de Provincie Antwerpen

curatoren Christoph Grafe en Bart Tritsmans

scenografie Asli Cicek

tentoonstelling

vrij 30 september 2016 → zo 15 jan 2017

open wo → zo / 14 → 18 uur en tijdens avondvoorstellingen

gesloten ma, di en feestdagen

toegangsprijs: €5

tickets te koop bij ingang tentoonstelling

opening

do 29 september – vernissage en openingslezing om 20u in de Blauwe Zaal
gratis

Voor de opening en de lezingenreeks reserveren via
www.vai.be/inschrijvingen

contact

Vlaams Architectuurinstituut

Egon Verleye - communicatie & PR

T +32 (0)3 242 89 73

egon.verleye@vai.be

deSingel Internationale Kunstcampus

Katrijn De Wit - coördinator pers en publieksonwikkeling

T +32 (0)3 244 19 38

katrijn.dewit@desingel.be

Het programma 2016-2017 van het Vlaams Architectuurinstituut wordt mede mogelijk gemaakt door:

